

I. N. I.
DISPUTATIO INAUGURALIS
THEMATA NON
nulla ex amœnissimo Physices
viridario deprompta, exhibens.

Quam,

Divinâ sic disponente providentiâ,

IN REGIA ACADEMIA ABOENSI,
Et suffragio Et approbatione Venerandæ, Amplissimæq; ibi-
dem FACULTATIS PHILOSOPHICÆ

SUB PRÆSIDIO

DN. M. ANDRÆ THURONII,
Scient. Nat. & Logic. Professor. ord. celeberrimi,
nec non Reg. Universit. ad Auram h. t. RECT. MAGNI-
FICI; Mecænatis, Præceptoris ac Promotoris sui,
summâ observantiâ devenerandi,

Pro Magisterij privilegij, ac consuetis in Philosophia ho-
noribus obtinendis, sincera Philosophantium censura submitte

ANDREAS H. Proß Aboënsis

S.^r R.^r M.^{is} Alumnus.

In Auditorio majori Martij Anno restaurata salutis
1664, horis ab octava antemeridianis.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

Prudentissimis, Spectatissimis & integerrimis VIRIS,
DNN. CONSULIBUS & SENATORIBUS Aboæ, in celeberrima ista Magni Ducatus Finlandiæ Metropoli, accuratissimis: Mecænatibus, Evergetis & benefactoribus meis, omni honoris & observantiæ cultu, quoad vixerim, prosequendis.

U T E T

Reverendo Clarissimog, Viro

DN. M. JOHANNI A. FRISIO,
Pastori in Kangasala meritissimo, & insimul adjacentium Ecclesiarum Præposito gravissimo; ut avunculo charissimo, ita studiorum meorum hætenus, Parentis instar, Promotori liberalissimo, devoto ac sincero cordis affectu honorando.

NEC NON

*Prudentiâ ac longo rerum usu exercitatissimo, Politissimis,
& ornatissimis*

Dno. ERICO MICHAELIS Rytter / Judici territoriali in Baronatu Illustriss. Bielckorum, Kårpo/ ac insuper legislatori in districtu Mascoënsi æquissimo; affini & benefactori dilectissimo.

Dno. JACOBO JACOBI inferioris Curix, prædictæ Urbis Aboënsis Notario dexterimo, fautori & patriotæ meo exoptatissimo.

Dno. CAROLO L. BROCHIO curix majoris ibidem Notario solertissimo, benefactori & populari itidem meo plurimum honorando.

Disputationem hanc solennem, ut gratum, pro benevolo sæpè in me declarato affectu, & immortalibus beneficijs, explicarem animum, ac sicut Authori, ita etiam tenuibus hisce pagellis tantos conciliarem Patronos & amicos, inscribo, dico offerog.

ANDREAS HAQ. Pryß.

Ad

Juvenem Præstantissimum.

DN. ANDREAM HAQUINI Præf/

Philosophiæ Candidatum pereximium,
amicum dilectum,

Cum pro Summo in Philosophiâ gradu disputaret;

Si cui Mens quondam caruit rubigine tetrâ,
Pectoris ac animi nævus abesset iners:

Hic stetit insignis, veluti Marpesia cautes;

Hic fuit in populo clarus & arte potens.

Maeste igitur Prytzi, virtute extendere famam,

E studijs nomen quarere perge bonum.

Sic eris & patriæ felix, &, ut auguror, ipsi

Tunc tibi lætitiæ laurus honoris erit.

Hanc προςφώνησιν αὐτοσχεδία-

ζόμεν @. adjecit

P R Æ S E S.

Humanitate & virtute Præstantissimo Juveni,

DN. ANDREÆ HAQUINI Præf/ Philosophiæ

Candidato, pro gradu Magisterij eruditè disputanti, a-

mico suo perdilecto, honores in hoc studiorum ge-

nerè summos, ex animo gratulatur,

Phæbus in Arctoi Parnassi culmine, cinctus

Musarum observat singula facta choro:

Et juvenum studijs metam præscribit, & illos

Ex meritò decorat, justus, honore novo.

Aspicit ANDREÆ magnos, numeratq; labores,

Atq; fidem in castris, quæ quoq; Phæbus habet.

Hem meus annorum multorum strenuus ille

Miles, ait, lauru condecorandus erit.

Ibit ovens, patriæ, cujusq; adolevit in usus,

Serviet ac Musis munera grata feret.

Sic mi

Sic, mihi, sic cælo, patriæ, canoq; parenti

Charus erit juvenis, charus eritq; senex !

hoc soliediasmate,

MART. MILTOPÆUS,

Eloq. Prof. P.

Θεοπειθέων ποσφώνησις

In Disputationem hanc inauguralem.

Thespiades Helicone novam, pæana canendo,
Jactant lætitiā; talia voce sonant:

ANDREAS, teneræ primo sub flore juventæ,

Sectatus nostri qui juga montis erat;

Summa Boni pariter fastigia totus anhelans,

Hujus nunc *Hederâ* cingit Apollo comas.

Victor ovat, duras hiemes oblitus & æstus;

Nunc repetens studijs, præmia digna, suis.

Is patrium quondam decorabit lumine solum

Virtutis, genium cui vovet ante suum.

Ingenij nec dona sui cessabit in arvis

Prodere Palladijs. Sic cecinere DEÆ.

Quâ novos Præstantiss. Dn. Candidaro brevi allapsuros honores,
sincerâ mente, licet obiter, gratulabatur

JACOB. FLACHSENIUS.

CEn non alium scio quengquam

Andrea polite σοφίας

Mage gnaviter abdita tesqua

Lustrasse; ita nec magis ulli

Animo ex hilari, studiorum

Ego præmia gratulor ampla.

Sudoris erunt tibi lilia; mitra

Capiti, digitis quoq; gemma

Fructus; tua nomina fastis

Erato inseret; ausa secundet

Perpulcra Deus, quibus atq;

Ego comprecor omnia fausta.

Gabriel Tammelinus.



Εατῆς ἐγένετο τῶν ἔργων τῆ Θεοῦ
ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐθαύμασε, καὶ
ἐγνώρισε τὸν ποιησαντα, vere quon-
dam scripsit antiquitatis ille Heros Her-
mes Trismegistus. In spatiosissimum
enim hoc suum amphitheatrum, ho-
minem natura Dominum ac mundi e-
pitomen, introduxit Stator Universi, non ut deses tanta Reipub.
civis, ad voluptates corporis pecudum adinstar, quas ventri obe-
dientes finxit natura, abjectus, pedibus tantum subjecta intueretur;
sed sui potius muneris memor, lumina circumquaque, su-
pera, media, infera patulosque cardines mundi contemplaturus,
circumferret. Specularetur supra se cælum Excellentissimi Ar-
tificis subtilissimum opus, juxta se aërem, infra se globum in
medio mundi pendulum. Perlustraret lucidissimas in cælo sub-
lunaris Regni lampades: in aëre volitantes avium greges: in
terrestri hoc Palatio seipsum, parvulum Mundi compendium,
errantesque animantium cætus: in aquis vagantes natatiliū tur-
mas, & qui quid natura, mortalium subducens oculis, in tortuo-
sos reclusit recessus. Haud ineleganter itaque dixit Parens eloq.
Cic.: Constituit hominem non tantum ut incolam & habitato-
rem; sed quasi spectatorem superarum rerum, quarum specta-
culum ad nullum aliud genus animalium pertinet. Ex seriarum
contemplatione cognovit homo Creatorem. Quis quæso
tam stupidus, qui hæc Omnipotentis elaboratâ manu curiosis con-
templans oculis, voces grato emissas pectore non exprimeret:
Mirabilia sunt opera tua o Jehovah! Quis in tantam

inductus feritatem, qui ad has dum se versaret cogitationes. Deum Rectorem, Creatorem ac Moderatorem rerum non agnosceret. Hinc proinde dilucidè patet, Physices quanta sit jucunditas, præstantia ac utilitas, quippe ut alia, laudes enim ejus vix una capit pagella, quæ sui cultoribus pollicetur comoda, nunc premam silentio, ceu per scalas ad summi Numinis predicationem, indefessos sui evehit studiosos. Hujus itaq; in amœnissimum, Magnæ præeunte Doctore, hæctenus intro- missus viridarium, floribus ejus legendis paulo diutius tempus ut insumerem, animo semper incessit cupido. Et nunc etiam, exantlato per Dei gratiam triplici examine privato, ut ulterius juxta tenorem constituit. Academicæ mandato Amplissima facultatis Philosophicæ aliqua ex parte satisfaceret, themata nonnulla ex spatiosissimo agro physico decerpta, censura candidè Philosophantium submittere fert animus. Non ut Physici præferam nomen, tantos enim mihi non sumo spiritus, quippe inter illos infimus; sed ut debiti mei memor, loco speciminis publici, aliquid è promptuario Philosophico eruditè ad examen deferrem. Quis ignorat quam verè dictum sit ab Exp. Senn. dum inquit: *Il soli mirabuntur, (quod iterum ad Physicum studium animum adpelleret) qui, ubi inter prima philosophia tyrocinia de generalissimis aliquot questionibus disputarunt, se Physica studio satisfecisse opinantur. Verùm longè aliter omnium seculorum doctissimi Philosophi & Medici senserunt, qui Divina sapientia infinitos thesauros in rerum natura absconditos esse agnoscunt; in quibus inquirendis & eruendis, quò quis diutius & diligentius laboravit, eò minus scientiâ superbit, sed ignorantiam suam liberè & ingenuè fatetur, & quò plura didicit, eò plura discenda restare animadvertit. Proinde veniam me impetraturum confido singulû si non, id enim nemopræstitit unquam, ex voto satisfacere possim.*

Sit ergò Auspice Altissimo.

Thema Primum.

Qui formas materiales indivisibiles adserunt;
levioribus urgentur difficultatibus, quàm
qui eas dividi contendunt.

Exordium

Circa corticem in multis versamur, & nucleum invenire non possumus. Vas vitreum instar vulpeculæ à ciconia elusæ lambimus, pultemq; haud attingimus. Ipse Aristoteles, quem ceu oraculum demissum cælitus, omnis coluit posteritas, confiteri non erubuit, intellectus nostri aciem se ad naturæ lucem habere, sicut noctuæ oculi ad solis lumen meridianum se habent. His & consimilibus querelis sicut sapissimè Physicorum personant atria, ita præsens hoc thema eas justè ostendit profusas. Quippe quod tantis obsitum difficultatibus, ut etiam indefessi naturæ interpretes, sancta veritatis penetralia adituri, in medio cursu sistere cogantur vestigium. Quia tamen in rebus difficilibus etiam conari aliquid, laudem meretur, libertate utens philosophicâ, quam nemo denegabit nisi alienæ libidinis servus, veritatem propositi thematis paucis ostendam. Quicquid quantitate caret illud extensione caret: quod extensione caret, partes extra partes non habet: quod partes extra partes non habet, divisibile non est: quod divisibile non est totum est ubicunq; est, totum in subiecto toto, totum in qualibet subiecti parte. Jam verò formæ materiales quantitate carent. Quam propositionem nemini suspectam esse existimo, quantitas quippe materiæ proles, non formæ. E extensione carent E.

partes non habent extra partes. E. divisibiles non sunt. E. totæ sunt ubicunq; sunt, totæ in subiecto toto, & totæ in qualibet subiecti parte. Non tamen ex hâc collectione sequitur quod hinc infert Cl^o. Sperl. Defens. tract. de orig. Form. c. ii. p. 379. contra Freitag. hunc in modum disputans: *Quaecunq; forma seu anima est tota in qualibet totius particula, ea est spiritus. Anima canis, juxta Freitag., est tota in qualibet subiecti particula E. anima canis est spiritus.* Rectè ad Maj. Resp. cum Freitag. eam Neg. Non enim, ut benè loquitur Freitag, prorsus pendet spiritualis essentia ratio in formis spiritualibus ex hoc, quod tota sint in toto, & in qualibet parte quam informant totæ, sed hoc illis cum alijs formis substantialibus commune est. Ratio hæc est, quia proprietas ista esse totum in toto & totum &c. his cum formis spiritualibus est ideò communis, quia quantitate carent non secus ac istæ. Non enim indivisibilitas primò pendet ex essentia spirituali, sed potius ex quantitatis carentia, & si quærat, cur essentia spirituales sunt indivisibiles? respondemus quia quantitate carent. Multò minùs hinc sequitur, omne illud quod quantitate caret, quod indivisibile est &c., esse spiritum. Damus enim instantiam: Accidentia spiritalia quantitate carent, indivisibiles sunt, tota sunt in toto &c. E. sunt spiritus, Absurdum! Firmum E. adhuc manet argumentum: *Quicquid quantitate caret illud est indivisibile. Formæ materiales quantitate carent. E. sunt indivisibiles.* Formas materiales quidem non esse spiritus dicimus, sunt enim corruptibiles & extra materiam subsistere nequeunt; spirituali tamen naturæ esse analogas non negamus, quippe omnis corporeæ molis ratione suæ essentia expertes. Huic alterum invictum addi potest argumentum: *Quicquid non est ubiq;, & tamen spatium non occupat,*

occupat, nec circumscripticnem localem admittit, illud est in Ubi definitivè, vel totum ubicunq; est. Forma materialis non est ubiq; & tamen spatium non occupat &c. E. forma materialis est in Ubi definitivè, seu tota ubicunq; est &c. Adilis Clariss. Thur. Præcept. honoratiss. Met. part. Gen. cap. 7. pag. 157. & Fromm. Met. lib. 2. c. 7. quæst. 5. Cæterum sic colligo: Quacunq; res tota est ubicunq; est, illa non dividitur, nec extenditur ad extensionem materie. Forma materialis tota est ubicunq; est. E. Majorem non negabit qui novit nihil aliud dividi ac extendi posse, quam quod quantum est, & partem extra partem habet. Uti etiam superius ostensum. Minor est conclusio prioris syllogismi. Notatu etiam digna sunt quæ eruditè in hanc rem differit Experientiss. Sennert. Hypomn. 4. c. 6. p. 227. Animæ in plantis propriè non sunt divisibiles; cum partem extra partem non habeant, sed corpus saltem plantæ dividitur, & ramo aliquo, sive surculo aut radice abscissâ sit minor: anima verò ejus plantæ non fit minor: nec partem sui semini, surculo, radici, sed totam se dedit, atq; ita se multiplicavit. Alibi in eodem cap. p. 224. In ijs ubi seminalis ratio per totum corpus sparsa est, ut in salice, abscisso ramo, anima multiplicatur. Idem esto judicium de reliquis. Hinc. E. liquet quid erit respond. ad argumentum allatum à Zeisold. Lib. de an. Sect. 1. Art. 1. punct. 3. § 99. pag. 54. Sperl. Inst. Phys. lib. 1. c. 3. q. 5. p. m. 144. Defens. tract. de Orig. Form. cap. 11. pag. 382.

Thema Secundum.

Præter formam cujusq; rei specificam dari formas subordinatas, certis ostendi potest argumentis.

Formas formis subordinatas esse indice quasi digito ostendit natura, docet experientia. Sunt in misto quovis quatuor Elementa & si hæc, etiam quatuor Elementorum formæ. Sicut enim nihil obstat, inquit Tilenus part. 1. Syntag. tripart. Disp. 30. th. 29., quò minùs eadem res & corpus & mistum & vivens & animal & homo sit, nihil quoq; eidem plures inesse formas generales ὡς ἀλλήλους τετραγµένας, quæ materiæ vicem fungentes restringuntur à speciali: quæ nonnisi una cuiusq; rei est cui nomen dat & definitionem. Si experientiam in testem provocaveris res erit in expedito. Sæpè enim cum murmure lamentantur agricolæ triticum in lolium, & hordeum in avenam degenerari. Pluribus rem persequitur Celeb. Sennert. Hypoma. 5 c. 2. p. 401. Triticum, inquit, degenerat in lolium; sisymbrium in mentam; rapum in raphanum; Ocimum in serpillum; vitis alba in nigram; nigra in albam mutatur; zea in triticum, & contra triticum in zeam &c. Quæ degeneratio plantarum, dicit idem p. 400. in ijs accidit plantis, quarum semina sunt ambigua, & formas plures concludunt. hæc ille. Non enim forma specifica unius plantæ mutatur in formam specificam alterius plantæ, talis enim transmutatio specierum naturæ est impossibilis; sed forma inferior, quæ antea superiori nempe specificæ instar materiæ suberat, jam dominio illo excusso, ipsa sui juris facta sibi conveniens domicilium extruit, tumq; fit specifica & specificæ formæ edere incipit operationes. Probant etiam formas subordinatas occultæ quædam proprietates in rebus naturalibus, quæ antea vixerunt, sed jam amplius non vivunt. Quales passim in plantis & animalibus, quibus loco medicamentorum utiuntur, apparent. Emortuis enim non vivis anima-

animalibus & plantis in medicina utimur. Bufones ex-
siccati virtutem habent extrahendi venenum: Cinis can-
crorum fluviatilium medetur morsui canis rabidi: Alcis
cornua & ungulae contra Epilepsiam utiles sunt: Cornu
cervi & os de corde cervi contra venena usurpantur:
Cranium humanum contra Epilepsiam medetur: mor-
tuum rhabarbarum, Elleborus albus & niger purgandi
vim habent &c. Consul. Exper. Senn. Hypomn. 2. cap.
3. p. 70. *Nunc quaritur quanam occultarum harum quali-
tatum origo?* Certum est, omniq; caret dubitatione, has
originem non debere formae specificae seu animalium,
seu plantarum, cum anima in medicamentis illis ampli-
us non adsit. Neq; provenire possunt à mixture Ele-
mentorum & temperie qualitatum primarum. Hanc
enim sententiam stringit argumentum à Clar. Sperl. al-
latum Instit. Phys. Lib. 2. c. 3. quaest. 4. E. peculiares
praesupponunt formas è quibus suam trahant originem,
quae respectu animae & formae specificae subordinatae vo-
cantur, per se verò consideratae & resp. suarum opera-
tionum formae specificae dici possunt. Tandem ultio-
rè metallorum transmutatio formas dari subordinatas
firmiter evincit. Metalla enim in se invicem transmu-
tari Artificum docent experimenta, quibus reclamare &
imperitorum confidere ratiunculis nefas est. *Stultum
est contra sensum disputare*, inquit Cl. Sperl. & *experien-
tiae quotidiana indicare bellum. Imò reluctare experientiae*,
uti loquitur Exp. Sennert. in tract. de cons. & diss. Chym.
cum Arist. & Gal. c. 2. p. 10., *est hominis pertinacis & ἀ-
ποστή & ἡς διάνοιας laborantis.* Hæc verò transmutatio
non fit formae ferri in formam cupri, aut formae plum-
bi in formam auri conversione, sed formam ferri dece-
dente, forma auri manifestatur, suiq; evadit juris, quæ
antea

antea sub jugo ac imperio latuit formæ specificæ ferri, plumbi &c. Conf. Zeisold. Inst. Phys. lib. 2. Sect. 4. Art 2, punct. 3. p. m. 500.

Thema Tertium.

Dantur formæ partiales, quæ partes constituunt integrantes, certarumq; existunt operationum causæ.

Παράφρασις.

Formas dari partiales exinde luce constat clariùs meridiana, quia dantur diversarum partium organicarum distinctæ affectiones naturales, diversæq; operationes, quæ à forma communi provenire nequeunt. Cor quippe naturâ suâ est calidum, cerebrum verò frigidum, similiter in ossibus, carnibus & nervis sensu patent diversæ affectiones. Diversitas verò illa affectionum non potest referri in formam specificam, hæc enim in toto composito & omnibus partibus est eadem. Communis forma communia dat, specialia verò à speciali leu partiali forma resultant. Hinc tale licet inferre argumentum: *Ubicunq; dantur distinctæ affectiones & contrariæ operationes, ibi dantur peculiare ac distinctæ formæ. At diversarum partium in toto composito dantur &c. E.*

2. Viventia sunt composita heterogenea, & partibus similiter constant heterogeneis, sequitur hinc dari formas partiales, quæ constituunt partes diversæ rationis. Evidentiæ gratiâ sic argumentor: *Ubi dantur partes diversæ rationis, ibi dantur formæ partiales. Sed in corporibus heterogeneis dantur partes diversæ rationis. E.* Majoris veritas inde patescit, quia diversitas illa partium aut provenit à formis aut ab accidentibus, posterius dixisse non sufficit, sic enim ferrum cujus una pars calida, altera frigida, esset

esset corpus heterogeneum, quod quam sit absurdum cuius patet ad oculum. Neq; dependet illa diversitas à forma totali, quippe quæ indifferenter se habet ad totum compositum. Imò mortuo vivente, excussâq; forma specificâ, nihilo tamen secius, diversitas illa partium adhuc remanet. Nec ex diversa dispositione materia solum trahit originem, ut existimat. Seeibl. Top. c. 8. n. 68. aliter quippe disposita materia aliam etiam postulat formam; & quomodo diversæ operationes à diversa materiæ dispositione provenire possunt. *Relinquitur & hoc adsignandum esse formæ peculiari & cuiusq; partis propriæ, quod erat ostendendum.* Plura possent proferri argumenta, sed quid opus in re manifesta tempus contere re frustra. Veritati itaq; hac in re fraudem faciunt contra Cl. Sperl. tumultuantes Freitag. & Zeisoldus, nec attendentes ad aureum Clariss. Sperl. monitum: *Solem non vides nisi intuendo solem: naturam pariter non discis nisi intuendo naturam.*

Thema Quartum.

Aquas existere supra cœlum fidereum firmis potest evinci rationibus.

Ex Pp. 8. 15.

Aquas, supracœlestes quas appellitant, nunc contemplatam accedo. Sicut ubiq; fulget, splendet ac elucet potentia æterni Numinis, hic non minus radios, spargit ad oculos nostros, clarissimos; tantam quippe humano ingenio imperscrutabilem aquarum abyssum, super liquidissimâ cœlorum facie detinet suspensam, nec decidunt nutantq;, quamdiu celebre hoc ædificium stat suo fundamine nixum. Quas Aristoteles licet ignora-

verit, non tamen decet, ut nos clausis quasi luminibus,
earum prætereamus contemplationem, ejus quippe intel-
lectum pro mensura rerum naturalium non agnoscimus.
Probaturus existentiam aquarum supracœlestium omni-
um primò clarissimum textum produco Mosaicum, qui
Gen. 1. v. 7. juxta vers. Reverendiss. Episc. Do. D. Ter-
seri sic habet: *Et fecit Deus expansum in medio aquarum, dis-*
visitq; aquas quæ erant sub expanso, ab aquis quæ erant super
expanso & fuit ita. Ubi 1. Urgemus textum historicum
rudi populo propositum, cui apertam vim infert, ad al-
lias qui dilabitur explicationes. 2. Vocem Hebr. RAKIA,
quæ descendens à rad. RAKA expandit, expansum de-
notat, hoc expansum deinde vocavit cœlum, vers. seq.
& in hoc eodem cœlo demum die quarto collocavit a-
stra, vers. 16. & 17. Per RAKIA itaq; intelligit Moses to-
tum illud intervallum quod incipit à superficie terræ, &
protendit se ad extremum cœlum; Si enim per RAKIA
significaretur tantùm illud interstitium quod intercedit
inter aquas inferiores & nubes, sequeretur astra stabula-
ta esse in infima aëris regione, absurdum! quia in ex-
panso hoc, qui dividit aquas ab aquis collocatæ sunt
stellæ: nam alterius expansi mentionem non injicit Moses,
nisi ejus quod secundâ die erat creatum. 3. Clarissimis o-
stendit verbis Moses aquas secundâ die actu esse divisas,
imò & tunc fuisse aquas, inter quas à Creatore produ-
ctum fuit expansum. imò innuit prædictus Dei Amanu-
ensis Universi hujus Architectum divisisse aquas quæ erant
sub expanso, ab aquis quæ erant super expanso. Ubi particu-
læ MITTACHAT & MEAL haud obscure ostendunt, aquas
ante divisionem actu exitisse: nubes verò secundâ die crea-
tionis nondum fuerunt, quippe quæ meteora virtute si-
derum ad mediam aëris regionem elevata; sed astra, uti
notum

notum, quartâ demum die producta fuere. At effectus ante causâ productionem existere nequit. 4. Urgemus τὸ MAIM, quo nomine insigniuntur in textu Mosaico non solum aquæ quæ infra expansum, posteaque vers. 10. vocantur MIKVE HAMMAIM; sed insimul aquæ quæ erant super expanso: nubes verò sic appellatæ vix ullibi in sacro codice reperiuntur, sed vox illa significat aquam elementarem, ceu id videre licet è Lex. Ebræo. D. Johan. Avenarij ad vocem MAIM. Et quis ignorat ingens esse discrimen inter aquam & nubes. Aquæ enim sunt corpora simplicia, nubes verò, quippe quæ meteora, effluviolorum sunt affectiones. His adjungimus alia scripturæ testimonia videl. Psal. 104. v. 3. *Contignans aquas superiora ejus.* Psal. 148. *hal-luhu sceme bascamaim, vebammaim ascer meal bascamaim.* Ubi quæso, ut jam alia brevitati litans omitram, scriptura per *sceme bascamaim* intelligit nudum expansum aëreum. Adject. ad Dan. c. 3. v. 60. *Εὐλογεῖτε ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τῆ ἑρανῆ τὸν κύριον* &c. Postea invitantur sol, luna, stellæ, deinceps meteora imber, ros &c. Et tandem v. 73. *εὐλογεῖτε αἶθρα παῖ καὶ νεφέλαι τὸν κύριον* &c. Frustra E. contendunt per aquas supracœlestes intelligi nubes. Nihil nunc moramur eos, qui aquas contra naturam ibi collocatas esse statuunt, violenter enim ibi non sunt, cum ibi in loco suo sint naturali. Naturale quippe unicuiq; est, quod creator ei indidit in prima constitutione, *Ut docet Bonavent.* Lib. 3. Sent. dist. 14. art. 1. quæst. 1. *Nec obstat* quod oggerit Kecker. Lib. 7. Syst. Phys.: nullum esse finem, ob quem Deus aquas juxta cœlum velut piscinam collocare debuisset. Licet enim finem ignoremus particularem, generalem tamen no-

vimus, tacito quodam naturæ silentio celebrare nomen Domini, & integrare totum hoc mundi systema. Et si maximè ignoraremus omnem earum finem, non tamen denegandæ essent penitus, à nostra enim ignorantia ad rei negationem non V. C. Rectius sentimus cum Cl. Sperl. Lib. 1. inst. Phys. c. 6. p. m. 207. dicente: *quamvis obscurum sit admodum, quomodo omnium corporum species humano inserviant usui, tamen nostra accusanda infirmitas, & Dei deprecanda benignitas.* Gravia si putes in tam sublimi non posse existere loco, hoc perpende: Deo non impossibile ullum verbum, illumq; posse facere ὑπὲρ πάντα ὑπὲρ ἐκπερισσῶν ὡς αὐτὸς θεὸς ἢ νοῦς αὐτοῦ. Eph. 3. v. 20. *Nescimus quidem quo pacto ibi sunt, sed scit is qui eas ibi reposuit.* Inquit Mendoz. Sect. 3. Disp. 2. de operib. 6. dierum §. 29. p. 520. Non itaq; audiendi, qui rei clarissimæ tenebras offundere tentant. Nec aliam ob causam, quam ob odium præsertim in dogmata Cl. Sperl. conceptum, scripsit Zeisoldus, Philosophus alioquin acutissimus, hanc sententiam non esse fundatam in scripturæ libro, dum inquit Inst. Phys. lib. 2. Sect. 1. Art. 2. punct. 3. §. 66. *Ea opinio, quam de aquis supra cælestibus nonnulli fovent, & publice quoq; proponere ac defendere solent, cadit, utpote quæ nec in scriptura, neq; in natura libro fundata est, imò natura ordinem turbat, eiq; vim infert.* Sed potius cadit opinio Zeisoldi. Rationem enim si desideres hoc dabit responsi: quia cælum est corpus primum & supremum. *En petitionem principij!*

Porisma.

Aque supracælestes sunt considerationis Physicæ, licet illarum existentia non possit probari ex libro natura.

The-

Thema Quintum.

Semen actu est animatum, animaq; in semine efformat, atq; elaborat corpus organicum.

ἐν ἀνθρώπῳ.

Nihil tam circumspicere dici potest, quod à venenatis malevolorum moribus sit immune. Egregiè more suo loquitur alicubi Clariss. Sperl. Quod quàm verè à Viro acutissimo dictum sit, præsens id satis superq; edocet theorema. Acerrimis enim hujus veritatem defendentibus D. Johan. Freitag. & post eum Johan. Zeisold. bellum indixere funestum, multis licet non adeò ponderosis, (quod tamen venià tantorum virorum dixerim) magno conamine illos aggredientes argumentis. Quæ vid. possunt apud Zeisold. in lib. de Nat. Sem. & lib. de anim. Sect. 2. Art. 2. punct. 5. p. m. 308. Item Lib. de anim. Rational. propag. diff. 2. Sect. 2. §. 41. p. m. 212. Et passim alibi. Solidè verò discussa habes in eruditiss. Dissert. Cl. Sperl. de Sem. Defens. tract. de Orig. Form. c. 6. p. m. 103. Dissert. de Trad. c. 18. p. 384. Celeb. Senn. hypomn. 4. c. 7 &c. Et ulterius in συζητησιν discutientur. Sed antequam ad firmandum aggrediar thema, pauca in limine prænotasse haud abs re erit. I. Semen non est excrementum, nec tamen pars corporis, sed est fructus viventis in eum finem productus, ut simile per id generetur. Videtis Cl. Sperl. tract. de for. hom. in ut. c. 2. q. 2. pag. 37. Senn. hypomn. 4. c. 6. p. 187. II. Semen competit non solum omnibus viventibus, sed etiam mineralibus & metallis. Vid. Cl. Sperl. diff. de Sem. cap. 1. pag. 2. Senn. Epit. Sc. Nat. lib. 5. c. 16. Hypomn. 4. c. 6. p. 228. Sperl. Inst.

Phys. lib. 6. c. 4. pag. m. 1063. Diff. de Trad. c. 5. p. 43. & seqq. III. Semen fecundum in animalibus non solum à mare, sed etiam à fœmina emittitur. Conf. Cl. Sperl. Tract. de form. hom. in uter. c. 2. quæst. 3. p. 40. Senn. hypomn. 4. c. 9. p. 262. Cremon. tract. de Sem. Dictat. 4. p. m. 173. IV. Semen maris ac fœminæ non divisim, sed utriusq; conjunctim sumptum, factâ conceptione, in loco naturali rectè disposito mistum, retentum & suscitatum pro prolifico & animato habendum. Adis Cl. Sperl. tract. de Orig. For. pag. 246. & seq. Conf. eundem tract. pag. 100. Hisce jam prælibatis propositum theorema unico hoc invicto potest probari argumento. Ut enim nihil refert quam multos educas milites in prælium, sed quam strenuos; ita non numero sed pondere æstimandæ sunt rationes. *Ubi dantur animarum operationes, ibi datur anima actu. In semine dantur animarum operationes* E. Major nemini suspecta esse potest, hæc enim tria indissolubili nexu sese consequuntur, esse, posse, operari, ubi à tertio ad secundum, & à secundo ad primum legitima semper est illatio. Minorem neq; negabit animæ operationes in semine qui duplices esse novit. 1. Seminis ac conceptus vivificationem 2. Admirandam partium corporis elaborationem. Quoad priores ita argumentari licet: *Ubi cunq; datur vivificatio, ibi adest animæ operatio. In semine datur vivificatio. E in semine adest animæ operatio.* Major inde constat, quia vivificare opus animæ est, nec sine reali animæ præsentia ulla vivificatio monstrari potest. Minor neq; operosâ probatione eget: nam quodlibet semen, *verba sunt* Senn. Hyp. 4. c. 5. p. 195., ut in plantis manifestum est, ab anima sua conservatur, & aliquamdiu prolificum permanet, aliud brevioris, anni sc. biennij, aliud

etiam

etiam plurium annorum, pro specierum diversitate, spatio &c. Nec mortuum aut otiosum manet triticum in granario. *Illud enim otiosum est: ut Clariss. Sperl. & subtiliss. loquitur Scalig. Medit. 15 in Exer. 6 Sect. 9, quod cum debet aut potest agere, non agit. At illo tempore seminis illius anima nihil aliud habet agere, quam vivificare materiam illam, quod & facit. Fabricare autem non potest, quia extra matricem suam est: quippe extra terra finem.* Conformationem partium admirandam quod concernit, non hæc minùs animæ operationem in semine arguit. Istam qui intimiùs pensitat, bestia est si hic non obstupescat, & naturæ veneretur Authorem. Egregiam efformationis tam plantarum, quàm partium corporis humani descriptionem, verbis elegantissimis à Clar. Sperl. depictam vid. in Inst. Phys. lib. 1 pag. 122 & seqq. Ast admirandæ hujus elaborationis causa nequit esse. 1. *Calor*, quippe qui Accidens est, cum ne mille quidem Accidentia pro unica sufficiant substantia. Neq; tam nobilis actio, quam omnes Philosophi satis admirari non potuerunt, qualitati solùm adscribi potest. 2. *Cælum & sidera*, causæ enim remotæ non pariunt scientiam, proximæ indagandæ, hæc ponderandæ. 3. *Uterus nec anima matris*, sic enim mater, ut alias jam præteream rationes, sola esset causa generationis, utpote quæ daret materiam & formam, atq; ita mater posset in se sine viro generare. 4. *Uis plastica* neq; partes has in se recipere potest. Ubi enim animæ potentia est, ibi est anima ipsa. At *δύναμις πλαστική*, quæ à potentia formatricæ differt ut panis & *ἄρτος*, est potentia animæ E. Inauditum deniq; hæcenus Philosophis, accidens posse operari sine subjecto. 5. *Neq; ad creationem hic fugiendum*, in generationis hodie versamur via non creationis. Hæc enim positâ sen-

tentia

rentia (1) quomodo quæso homo generaret hominem? qui enim non dat formam hominis, ille neque generat hominem. Generatio quippe est formæ introductio. Et homo sine forma sua, quæ est anima, non est homo. Vid. Meisn. Phil. Sob. Sect. 3. c. 6. q. 1.

Senn. hyp. 5. c. 10. p. 293. & c. 11. p. 307. Sperl. diff. de Sem. cap. 24. p. 540. (2.) Quâ ratione semen inanimatum

animatum producere possit? an nobilius generetur ab ignobiliori? (3.) Quomodo peccati originalis daretur propagatio? subjectum quippe ejus anima, eaq; si à Deo crearetur, aut nullo esset peccato obnoxia, aut causa peccati statueretur ipse Deus. Idem esto de reliquis judicium.

Absurda hæc omnia. 6. *Eductio formarum* rei neq; satisfacit, quippe quæ sui falsitatem vel per transfennam prodit insipientibus. Relinquitur E. nullam aliam stupendæ illius fabricæ causam esse, quàm formam mediante semine traductam. Plenum τέχνη, plenum σοφία, generationis opus. Adest ergo anima ante apparatus hunc, adest ante præparatum domum. Itaque non introducitur post partium dispositionem, elaborationem ac perfectionem. Inquit Subtiliss. Sperl. de

Subtil. medit. 13. effat. 2. Vana ergo non est opinio, ut placet Zeisols

do Lib. de anim. Sect. 1. Art. 1. punct. 3. § 128. p. 70, hodiernorum novorum philosophorum clamantium: Ubi animæ operatio ibi anima. In semine est animæ operatio. Ergo in semine est anima. Minor non est, uti clamat, falsissima. Frustra n. obloquitur experientia. Galenus jam olim dixit: genituram septimo die habere, quæcunq; corpus habere debet. Facta conceptione, in semine statim sunt

missiones, dispositiones, concretiones, secretiones, densationes, rarefactiones, contractiones. Vid. quæ ex Experientiss. Platero narrat Cl. Sperl. Inst. Phys. Lib. 1. p. m. 124. Nonne ergo in semine animæ operatio? Multa deniq; antiqua falsa, multa nova vera. Et novas res si neglexissent antiqui, quas nunc veteres haberemus? Acutiss. noster inquit Sperlins

gius. Plura adderem, sed pagellarum vetant angustia, contra hanc sententiam proferri quæ possent alia, placidæ νενεχῶς φιλοσοφούντων

σοφιστῶν et reservans, manum nunc aufero de tabula.

Μόνον τῷ Θεῷ δόξα.